

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

*ДО 10-РІЧЧЯ
РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ*

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА:

***минуле, сучасне,
шляхи розвитку***

Збірник наукових праць

*Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету*

Випуск 14

Засновано у 2000 році

Рівне – 2008

ББК 63.3(4Укр)-7
У45
УДК 94(477)

Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: Зб. наук. праць: наук. зап. Рівненського державного гуманітарного університету. Вип.14. – Рівне: РДГУ, 2008. – 193 с.

У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів, присвячені розгляду історико-мистецької проблематики переважно західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різнобічні грані теоретико-методологічних проблем українського мистецтва. Окремий розділ складають повідомлення та рецензії.

Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-мистецькою спадщиною.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Виткалов В.Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології Рівненського державного гуманітарного університету

Баканурський А.Г.	– доктор мистецтвознавства, професор (Одеса)
Бондарчук Я.В.	– кандидат мистецтвознавства, доцент (Острог)
Горпенко В.Г.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Захарчук-Чугай Р.В.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Іваницький А.І.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Кияновська Л.О.	– доктор мистецтвознавства, професор (Львів)
Овсійчук В.А.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Постоловський Р.М.	– кандидат історичних наук, професор (Рівне)
Граб О.В.	– кандидат мистецтвознавства, доцент (Рівне)
Ричков П.А.	– доктор архітектури, професор (Рівне)
Станішевський Ю.О.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Суприн-Яремко Н.О.	– доктор мистецтвознавства, професор (Рівне)
Троян С.С.	– доктор історичних наук, професор (Рівне)
Федорук О.К.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Стоколос Н.Г.	– доктор історичних наук, професор (Рівне)
Жилюк С.І.	– доктор історичних наук, професор (Рівне)

Упорядник тому: проф. **Виткалов В.Г.**

Рецензент: **Афанасьєв Ю.Л.** – доктор філософських наук, професор, зав кафедрою мистецтвознавства та експертної діяльності ДАКККіМ

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 28 листопада 2008 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

Збірник зареєстрований Президією ВАК України як фахове видання з проблем мистецтвознавства (постанова № 2409/2 від 9.02.2000 р.).

ISBN 978–966–8424–76–2

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2008

Розділ 3. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ

УДК 374:376.130.2

Л.К. Костюк

ГЕОРГІЙ ПЕТРОВИЧ КОСМІАДІ: ЖИТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОЇ СИСТЕМИ

XX століття в історії художньої культури посідає особливе місце. Саме у цьому столітті відбулася трансформація предметного мистецтва у безпредметне і народився той феномен, що об'єднав різні мистецькі напрями та окремих особистостей під єдиним дахом. Це – авангард.

Його виникнення в образотворенні спричинене багатьма причинами. Та попри все, як зазначав Й.Хейзинга, „...зростання безпеки, комфорту і можливостей задоволення своїх бажань... відкрило простір для всіх форм девальвації буття: філософського заперечення життєвих цінностей, суто чуттєвого спліну або відрази до життя. З іншого боку, підготувало підґрунтя для загальної впевненості у праві на щастя на землі... Амбівалентний стан, що коливається між насолодою життям і запереченням, є характерним для окремої людини. Людське суспільство, навпаки, приймає його без вагань і з небувалою впевненістю в земному житті як предметі своїх сподівань і діяльності. Скрізь панує справжній культ життя” [1; 295].

Ствердження життя характерне для представників багатьох авангардних течій. Серед тих, що відкриваються, на осібне місце претендує Георгій Петрович Косміаді (1886-1967 рр.) – художник, архітектор, педагог. Через певні історичні перипетії XX століття він постає в історії мистецтва як художник-одинак, сила візуальних рецепцій якого нуртує інтелект, заставляє звертатися до його творчості.

Метою розвідки є виявлення віх життя Г.Косміаді та вписування його творчості в контекст авангардного мистецтва.

Оскільки історія XX століття є предметом уваги науковців, то в окремих дослідженнях, присвячених регіональним аспектам культури, уже порушувалася проблема життя й творчості митця. Педагогічний та творчий спадок Г.Косміаді вивчається рівненськими науковцями О.Прищепою [2], О.Чернюшок [3], О.Юрчук [4] Н.Кожушко [5] та іншими [6].

Завдяки старанням дочки вчителя, Надії Георгіївни, значна частина документів художника повернута до Рівного – в Рівненський краєзнавчий музей [7] і Народний музей історії Рівненської української гімназії [8]. У фондах музеїв зберігається понад 500 документів Г.Косміаді та робіт його рівненських вихованців. Відомості про діяльність освітніх закладів Рівного у 20-30-х роках XX століття, в яких працював вчителем художник, можна віднайти у фондах Державного архіву Рівненської області [9]. Але найбільша частина творчого спадку митця (понад 5000 документів і мистецьких творів) зберігається у Гамбурзі [10].

У 2006 році до ювілею Г.Косміаді працівники РКМ і РУГ підготували проект „Г.Косміаді: мистецтво життєтворчості” [11], в рамках якого експонувалися ювілейні виставки робіт художника та його учнів. Колективом шанувальників творчості художника підготовлений каталог мистецьких робіт, що зберігаються у фондах рівненських музеїв [12]. У березневі дні 2006 року проходили зустрічі художньо-мистецької еліти Рівного з родиною художника, котра завітала в Україну.

У наступному, 2007 році, громадським координаційним центром із вивчення спадщини Г.Косміаді, реалізована акція „Літо у Рівному з Георгієм Косміаді”. В рамках проекту рівнянам запропоновано 3 виставки робіт митця – „Візуальні рецепції Георгія Косміаді” у Першій

Рівненській картинній галереї „Зуза”, „Погляд на землю Георгія Косміаді” у виставковій залі обласної організації Національної спілки художників України, і „Баби Георгія Косміаді” у галереї Олександра Купчинського „Сальвадор Далі”.

Нині колективом дослідників за сприяння Надії Косміаді завершується підготовка збірки документів про життя та діяльність художника. Тут будуть зосереджені не лише документи, що знаходяться в Україні, але й матеріали із власного архіву Н.Г.Саннов-Косміаді, що зберігаються в Гамбурзі (Німеччина). Мовою документів будуть звучати не лише численні свідоцтва, а й фотографії, афіші художніх виставок і творчих вистав, нагороди тощо.

Хто ж такий Георгій Косміаді, як і чому він з’явився в авангардному живописі ХХ століття і чому його ім’я не вписувалося в контекст мистецтва минулого століття? Адже про нього ще в 1923 році писав польський професор Олександр Прусевич: „Те, що у Польщі подібного вчителя, як професор з Рівного, взагалі немає, що він стоїть на європейському рівні – не потрібно пояснювати... було б великою помилкою розглядати його надзвичайні здібності тільки на рівні Рівного. Професор міг би навчати і майбутніх вчителів малювання, графіки, де потрібне збудження індивідуальної творчості. Як було б корисно створити школу малювання для населення, де кожен селянин – митець від Бога. Цей рівненський педагог ще б більше підніс їхню творчість” [13].

Родина Георгія Петровича Косміаді сьогодні докладає зусиль для збереження спадщини митця. Із „Записок”, що зберігаються у власному архіві Н.Саннов-Косміаді в Гамбурзі, відомо, що Г.Косміаді мав грецьке коріння. Його дід, Костянтин, народився в Афінах 1817 року. Батько Костянтина був власником пароплавів у гавані Піреус (Афіни). Одним із пароплавів, як представник фірми батька, Костянтин прибув в Одесу. Там познайомився із Марією Садовською, закохався, одружився і залишився в Одесі. Мав турецьке громадянство, однак був православним. Помер в Одесі у 1877 році. Його дружина, Марія Садовська, народилася у Варшаві 1825 року. Католичка. Вони мали трьох дітей: дочку Олександру (1844 р.н.), синів Петра (1848 р.н.) та Анатолія (1856 р.н.). Петро – батько Георгія Косміаді – був механіком, мав власне виробництво в Одесі, одружений з Пауліною Косякіною (1860 р.н.), помер у П’ятигорську. Вони мали 8 дітей, одним із них був Георгій.

Г.Косміаді народився 24 березня 1886 року у м.Нальчик на Північному Кавказі, куди переїхала родина. Упродовж життя він буде пам’ятати вузькі міські вулиці, вкриті килимами, оригінальні кавказькі звичаї, вуличних музик, сірчані бані, ослів і буйволів, навантажених овочами та фруктами, купи баклажанів, кавунів, винограду, яблук, вареної дрібної риби, вино і солодоші. Ці дитячі спогади стануть джерелом його образного мистецького світу.

Освіту Георгій здобув у школі Св.Олександра при вчительському інституті Тифлісу і архітектурній школі в Баку. Художню освіту продовжив у Москві, куди переїхав у 1905 році для роботи в міській архітектурі. Був членом об’єднання архітекторів Москви. Йому довірено архітектурний догляд за Кремлем. Паралельно із справами Георгій Петрович зустрічався з мистецькою елітою та продовжував навчання у відомих живописці В.Серова та М.Хрустова. Спілкується із композитором С.Рахманіновим, який справив на нього незабутнє враження.

Під час Першої світової війни Г.Косміаді став військовим будівельником. За відмінну службу і сумлінну працю 11 січня 1916 року нагороджений орденом Св.Станіслава III ступеня. В силу обставин опинився на Волині. Його, офіцера російської царської армії, призначено начальником VI будівельного загону Всеросійського союзу міст Північно-Західного фронту.

У 1916 році в Рівне із Москви переїжджає його дружина Брігітта-Фріда Федорівна Геерман, коріння якої пов’язані із Німеччиною. Тут, у Рівному, народяться діти Юрій (1917 р.н., прожив неповний рік, похований на кладовищі Грабник), Надія (1923 р.н., проживає у Гамбурзі, неодноразово приїжджала до Рівного), Володимир (1931 р.н., проживав у Німеччині).

Із збережених документів, що знаходяться в архіві Н.Саннов-Косміаді, можна дізнатися про особисті якості Георгія Петровича, як організатора будівельної військової справи. Так, у листі завідувача відділом перевезення хворих і поранених воїнів Московського міського суспільного

управління від 11 березня 1916 року читаємо: „...продуктивність інтенсивної роботи VI загону, бездоганне виконання завдань, своєчасна і обґрунтована здача технічного, фінансового звітів, залежали від технічних знань, організаторських здібностей, акуратності, ініціативи та енергії начальника загону Косміаді, особисті якості якого і уміння забезпечити загін усім необхідним, його здібності орієнтуватися у ситуації, якісно проведені VI загonom роботи – все це поставило загін, ввірений Косміаді, на ідеальну висоту фронтового часу” [14].

Георгій Петрович доклав зусиль для налагодження роботи в Суському лісництві Волинської губернії, під його керівництвом відновлена робота Оржівського лісопильного заводу. Після ліквідації (1918р.) Головного Комітету фронту він залишився у Рівному і прожив тут до 1940 року, тобто до від'їзду у Німеччину, звідки родом була його дружина Брігітта.

Більше двох десятиліть Георгій Косміаді викладав малювання у п'яти рівненських навчальних закладах, де навчалися українські, польські, єврейські, російські та діти інших національностей. Його педагогічний талант проявився в усіх напрямках естетичного виховання – восьмирічній Торгівельній школі, восьмикласному Комерційному училищі, Математично-природничій гімназії, Приватній гімназії з українською мовою викладання ім. Ф.Пекарського, приватній освітній гімназії з польською мовою викладання, Освітній гімназії Російського товариства доброчинності, Єврейській гімназії, Початковій художній школі.

Педагогічну діяльність Георгій Петрович розпочав 1 березня 1918 року як вчитель малювання, креслення і каліграфії у Рівненському восьмикласному Комерційному училищі; вів курси товарознавства, був класним наставником учнів 2-4 класів. У педагогічній роботі акцентує увагу на естетичному вихованні учнів. Документи засвідчують, що 27 липня 1918 року Г.Косміаді, як розпорядник і член Московської студії „Сад Слова”, організує у Рівному художній захід – „Вечір радості” у старому замку князя Любомирського [15]. Пізніше буде безліч театральних вистав, художніх виставок, творчих вечорів, які сприятимуть формуванню культурно-мистецького середовища міста у міжвоєнних роках.

Варто зазначити, що з перших кроків у Рівному він заявляє про себе як інтелігентна людина, професіонал. Тут, у Рівному проявився не лише його педагогічний талант, а й мистецький і архітектурний хист. На Волині художник зумів реалізувати свої природні здібності, прожити яскраве життя, здобути повагу жителів і авторитет учнів.

По завершенню російсько-польської війни і підписанню Ризького перемир'я на підставі Розпорядження Ради Міністрів Польщі від 08.02.1921 року, у зв'язку з утворенням шкільних органів на території польських земель, Георгій Косміаді призначений вчителем державної гімназії ім. Т.Костюшко.

Оскільки годин малювання у навчальних закладах було обмаль, Георгій Петрович викладає в усіх школах міста. Разом з учнями ставить вистави, малює декорації, ліпить, декламує вірші. Його естетична діяльність стає вагомою. Про це свідчать численні документи, афіші, подяки, нагороди. Його діяльністю цікавляться у Краківській Академії мистецтв. Його помітили ще 1922 року, коли він експонував у Варшаві виставку учнівських робіт на I Всепольському з'їзді учителів малювання. Тоді ректор Варшавської академії мистецтв проф. В.Ястржембовський відзначав високий рівень учнівських робіт, які засвідчували силу педагогічного таланту Г.Косміаді, його захопленість мистецтвом. У листі від ректорату і професури Краківської Академії мистецтв (07.06.1923 р.) читаємо: „Представлені роботи учнів п.Косміаді ... привертають увагу надзвичайною оригінальністю декоративних мотивів та колористичним розмаїттям” [16].

В одній із газет підкреслювалося, що мистецька професура Польщі завжди висловлювала захоплення майстерністю Георгія Косміаді і як педагога, і як художника [17]. В Рівненському краєзнавчому музеї зберігається лист від 14 липня 1924р. за підписами професорів і ректора Краківської Академії мистецтв, де зазначається: „Величезна кількість учнівських робіт, оригінальність оформлення і колористика свідчать про енергію, працелюбність і педагогічну обдарованість п. Георгія Косміаді; професори, які підписалися, вважають, що розпочата діяльність заслуговує на найбільшу підтримку – особливо з огляду на цікавий своїми

кольорами елемент пограничного мистецтва, присутність якого повністю відповідає традиціям польської культури” [18].

Європейську славу Г.Косміаді здобуває завдяки своїм вихованцям – котрі 1937 року беруть участь у Всесвітній виставці дитячих робіт у Парижі. 67 малюнків, експонованих на виставці, привертала увагу відвідувачів досконалістю рисунку, шляхетністю побудови композиції, відчуттям міри і гармонії в орнаментиці. Учасники виставки були нагороджені Дипломом Паризької Виставки. Варто підкреслити, що за дитячими ескізами декоративно-прикладного характеру, зробленими під керівництвом Георгія Петровича, оздоблюють свої тканини сілезькі ткачі, їх використовують ткацькі мануфактури у Лодзі, Щецині.

1939 рік приніс зміни в територіальний поділ Європи. У Рівне прийшла радянська влада, яка почала цікавитися колишнім офіцером царської армії. Родина художника прийняла рішення про переїзд до Німеччини, де проживали родичі Брігітті. Влітку 1940 р. сім'я Косміаді покидає Рівне. Найкращі роки життя пройшли на Волині. Тут він знайшов себе як митець і визнаний Європою як учитель. Пізніше, у Німеччині, Георгій Петрович часто повторюватиме, що у Гамбурзі він спить, їсть, а душа і думки – у Рівному.

У роки Другої світової війни Г.Косміаді працює оформлювачем сцени у Державній опері та театрі „Талія”. Ця робота дозволяла утримувати сім'ю. Але на полотні просилися образи, що залишилися в душі від Рівного і Волині.

У 1942-1943 рр. у Гамбурзі відбувається низка його персональних виставок. „Гамбурзький щоденний листок” неодноразово подає схвальні рецензії на них, підкреслює колористичне обдарування митця [19].

14 жовтня 1943 року з приводу чергової виставки Георгія Петровича, Хьюго Зікер у „Гамбурзькому віснику” писав: „Він знову зустрічає нас справжнім феєрверком фарб. Як в українському народному мистецтві, з якого черпав натхнення Косміаді, гармонують поруч сяюче червоне і ультрамаринове блакитне, глибоко зелене і оранжеве, і коли до цього додається в кожному певному випадку інший живописний рецепт, здається, що тільки Косміаді знає, як правильно організувати такий шалений контраст фарб. ... Вражаючий прогрес у його роботах, у порівнянні з минулим роком, захоплює і закріплює митця у німецькому культурному житті” [20]. У тому ж 1943 році в берлінській газеті „Нове слово” (№89) відзначався успіх чергової виставки Г.Косміаді у Гамбурзі, де експоновано 84 картини, 39 з яких в перший день були продані [21]. За 27 років перебування в Німеччині художник презентував понад 40 мистецьких виставок, що викликали прекрасне сприйняття і підтримку.

Із творчого спадку (5000 картин) сьогодні переважна їх частина знаходиться у Гамбурзі, де німецькі мистецтвознавці вписують їх у контекст мистецтва ХХ століття. Сотні робіт знаходяться у приватних колекціях. У ході пошукової роботи вдалося познайомитися із колекціонером із Санкт-Петербурга п.Абрамовим, який придбав роботу Георгія Косміаді „Осінь” (1961 р.) на одному із європейських аукціонів. Близько 300 робіт передані дочкою художника Надією Саннов-Косміаді в приватні колекції та музеї Рівного.

Варто зазначити, що рівненська колекція картин дозволяє створити враження про особливості його художньої системи. Відзначимо її інтелектуальність. І як тут не згадати слова іспанського філософа Хосе Ортеги-і-Гассет про те, що мистецтво повинно бути втіленням ясності, апогеєм роботи інтелекту. Вони повною мірою характеризують і творчість Георгія Косміаді. Адже образний лад творчого спадку художника організований інтелектуально. Він усталено гармонійний, органічно ритмічний, композиційно виважений, динамічний, глибоко життєдайний.

Друга характерна риса його художньої системи уособлює єдність божественного і людського. Попри те, що сакральна тема звучить не в усіх роботах митця, але присутність Вічності і творіння Божого – Людини – проглядається майже скрізь. Чи мова йде про пейзажний живопис, чи портретний жанр, чи натюрморт. Знаковими у цьому зв'язку є роботи „Куточок для молитви” (1942р.), „Дівчина в очікуванні” (1948р.), „Монастир у лісі” (1950р.), „Погляд

на сільську землю” (1952р.), „Два хрести біля ставка” (1952р.), „Після розп’яття” (1954р.), „Пасхальне богослужіння” (1958р.), „Великодня ніч” (1962р.), „Моя дівчинка” (1963р.) „Білі свічки” (1963р.) тощо.

Серед цих робіт доцільно звернути увагу на картину „Погляд на сільську землю”, де закодований резервуар людської пам’яті, що приймає на себе промінь світла в образі Собору, концентрує масштабність творіння Божого – Природи, утворюючи той мистецький часопростір, у якому в глядача народжується відчуття присутності Людини, наповненої благодаттю. Пластика письма художника урівноважена елементами композиції та гармонією пастельних кольорів. На полотні немає нічого зайвого чи випадкового: все доцільно і зважено, логічно і асоціативно, продумано і організовано в завершальний пучок енергії – художній образ „погляду на землю”.

В образотворчій системі Георгія Косміаді слушно підкреслити вражаючу магічність простоти композицій, як ознаки художньої міри митця. Ця делікатність особливо відчутна у роботах „Останні піхти” (1945р.), „Озеро” (1946р.), „Українські хати” (1951р.), „Гамарня” (1952р.), „Час для чаювання” (1956р.), „Випрана білизна в саду” (1959р.), „Кавказ” (1967р.). Вираження сюжетної лінії в архітектонічній співрозміреності і узгодженості з колірним і тональним діалогом, підкреслюють вишукану манеру його письма.

Удосконалюючи свою майстерність, Г.Косміаді прийшов до власного колористичного бачення світу. Ретельно вивірені митцем сполучення пастельно-серпанкового зі спалахами бурштинового визначають пластичну осмисленість і конструктивну логіку картин, запам’ятовуються і хвилюють душу. А яскраві колірні акценти, розставлені художником здебільшого в натюрмортах, портретних і жанрових монотипіях, пробуджують архетипні асоціації. Разом із тим, Г.Косміаді – віртуоз чорних напівтонів. Колір в його роботах можна порівняти з музикою С.Рахманінова: „Блакитна імла” (1948р.), „Жовтий натюрморт” (1953р.), „Зелені куполи” (1958р.), „Червоне небо” (1966р.), „Ліловий схил” (1966р.), „Сині дерева” (1966р.), „Оливковий гай” (1966р.).

Художні полотна Г.Косміаді – свідки мислення митця, що підтверджують багатогранність таланту. В своїх роботах, написаних на чужині, художник продовжував мислити Волинню, барвистістю народного слов’янського мистецтва, вишуканою художньою орнаментикою знаків. Це дозволило йому не ностальгувати, а творити. Він залишався вірним ідеї митців-одинаків авангардного мистецтва – писати і стверджувати життя, як воно є. Відірваний від рідної землі обставинами складного ХХ століття, Г.Косміаді зумів створити багату у візуальному й інтелектуальному плані художню систему, що підготувала ґрунт для духовного полілогу мистецтва ХХІ століття.

Джерельні приписи

1. Хейзінга Й. Homo ludens. В тени завтрашнього дня. – М., 1992.
2. Прищепя О. Г.Косміаді та культурно-освітнє середовище Рівного доби української національно-демократичної революції 1917-1920 рр. // Наук. зап. Вінницького держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. Випуск XI. За мат. II Міжнар. наук. конф. „Національна інтелігенція в історії та культурі України у ХІХ-ХХІ століттях”. 26-27 жовтня 2006 року. – Вінниця, 2006. – С. 166-170.
3. Чернюшок О. Художньо-педагогічна спадщина Г. Косміаді: погляд сучасності // Духовно-творчий потенціал студентської молоді: психолого-педагогічні проблеми формування та реалізації. Матеріали III Всеукр. наук.-метод. конф. 18-20 травня 2006 року. – Рівне: РДГУ, 2006. – С. 162-164.
4. Юрчук О. Естетичний Гурток Георгія Косміаді в Рівному // Наук. зап. Рівненського обласного краєзнавчого музею. Випуск IV (Матеріали наук. конф. 25-26 жовтня 2006 року). – Рівне: Волинські обереги, 2006. – С. 229-232.
5. Кожушко Н. Георгій Косміаді та рівненські навчальні заклади. 1917-1940 рр. // Наук. зап. Рівненського краєзнавчого музею. Випуск V (190 років від дня народження Миколи Костомарова).

– Рівне: Перспектива, 2007. – С.53-55.

6. Тарасевич Н. Від гімназії до гімназії. Сторінки історії Рівненської української гімназії // Шкільний світ. – 2003. – № 43. – С. 7-9; Шлапак Л., Тарасевич Н. Мистецтво життєтворчості // 7 днів. – 2006. – № 13-14; Гриб В. Доробок Георгія Косміаді – мистецький великдень // 7 днів. – 2006. – №13; Костюк Л.К. Діяльність Георгія Косміаді в навчальних закладах Рівного у 20-30-х роках ХХ століття: вивчення спадщини художника і педагога // Педагогічне мислення в контексті теоретико-методичної спадщини А.С. Макаренка і сучасна педагогіка. Тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (27-28 бер. 2008 року, м. Рівне). – Рівне: РДГУ, 2008. – С. 167-170.

7. Фонд Георгія Косміаді // Рівненський обласний краєзнавчий музей. – Інв. № 11436.

8. Архів Георгія Петровича Косміаді // Народний музей історії Рівненської української гімназії.

9. Державний архів Рівненської області. Ф. 30, оп. 2; ф. 543, оп.1.

10. Власний архів Н.Г.Саннов-Косміаді // Ательє Георгія Косміаді. Гамбург. Німеччина.

11. Шлапак Л., Тарасевич Н. Мистецтво життєтворчості // 7 днів. – 2006. – №13-14;

12. Георгій Косміаді. Каталог художніх робіт із фондів Народного музею історії Рівненської української гімназії та Рівненського краєзнавчого музею / Укладачі: Н.Р. Тарасевич, Л.К. Костюк, Л.В. Шлапак, О.А. Бурець, Ю.Є. Климюк. – Рівне: Бліц, 2006. – 311 с.

13. Прусевич О. Виставка малюнків учнів державних гімназій з Рівного та Луцька // Волинський щоденник. – 1923. – № 12.

14. Лист відділу перевезення поранених і хворих воїнів, від 11 березня 1916 р. Московське міське громадське управління // Власний архів Н.Саннов-Косміаді. – Гамбург. Німеччина.

15. Афіша художнього вечора від суботи 27 липня 1918 року // Власний архів Н.Саннов-Косміаді. – Гамбург. Німеччина.

16. Лист професури і ректора Краківської академії мистецтв від 7 червня 1923 року // Власний архів Н.Саннов-Косміаді. – Гамбург. Німеччина.

17. Отличіє руссаго художника-педагога // Власний архів Н.Саннов-Косміаді. – Гамбург. Німеччина.

18. Лист професури і ректора Краківської академії мистецтв від 14 липня 1924 року // Фонд Георгія Косміаді. Рівненський обласний краєзнавчий музей. – Інв. № 11436/363.

19. Максиміліан Рое. Гамбурзькі виставки // Гамбурзький щоденний листок. – 1942. – 26 листопада; Максиміліан Рое. Мистецтво і знання // Гамбурзький щоденний листок. – 1943. – 14 жовтня та ін.

20. Хьюго Зігер. Зачарування кольором // Гамбурзький вісник. – 1943. – 14 жовтня.

21. Виставка картин Г.Косміаді // Нове слово. – 1943. – № 89.

Резюме

Георгій Косміаді – художник і педагог – ім'я якого вписується в контекст історії мистецтва ХХ століття. Його художня система глибоко інтелектуальна, уособлює єдність божественного і людського, характеризується магічною простотою композиції і вишуканістю колористичного бачення світу. Мистецька спадщина Г.Косміаді складає понад 5000 полотен.

Summary

ЗМІСТ

В.Г. Виткалов. Вітчизняне мистецтво в добу глобалізаційних змін	3
--	---

Розділ I. ІСТОРИКО-МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА УКРАЇНИ

В.О. Снитіна. Розвиток духовної музичної культури в контексті українського ренесансного гуманізму	6
З.Г. Ядловська. Скрипка в музичному побуті українців XVIII – початку XIX століття	10
Л.Л. Процик. Український театр 20-х років XX століття в структурі ідейно-політичних процесів.....	15
Л.В. Крайлюк. Полістилізм прикладної графіки Ніла Хасевича: особливості прояву у 30-х роках XX століття.....	20
І.Ю. Прокопчук. Кубофутуристичний портрет в українському мистецтві першої третини XX століття	29
О.В. Граб. Естетичне переосмислення фольклорних джерел в образотворчій спадщині Галичини кінця XIX – першої третини XX століття	34
Я.О. Кравченко. Школа Михайла Бойчука – від „неовізантизму” до „українського монументалізму” (1910-1937 рр.)	41
Л.Н. Ікітян. Творчість Леоніда Андреева в контексті культурно-мистецьких реалій сьогодення.....	46
Л. Мандзюк. Жіноче тріо бандуристок як національно-мистецький феномен	50
М.П. Мозговий. Історіографія проблем розвитку української пісенної естради.....	54
Л.О. Карпова. Мистецтво в просторі вільного часу	59
Г.В. Карась. Роль молодіжних організацій західної діаспори у збереженні національної музичної культури: історико-культурний контекст	64
С.В. Виткалов, О.В. Граб. Кіномистецтво та художнє фото сучасної Рівненщини: погляд на проблему крізь призму періодичної преси.....	70

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МИСТЕЦЬКІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Д.М. Шевчук. Проблеми культурної ідентичності в Україні й культурний проект Європи.....	76
К.С. Шевчук. Гіперреальність або вплив мас-медіа на зміни у культурі постмодерного суспільства	80
О.Є. Гнатишин. Філософсько-музичні підходи українських музикознавців до формування концепції рецептивної естетики	88
О.М. Ущанівська. Втілення ідей нової релігійності у творчості молодих українських композиторів (на прикладі „Requiem-quartet” Є.Петриченка).....	93
Н.О. Цейко. Солоспіви Віктора Герасимчука на вірші Лесі Українки з циклу „Хвилини”: проблема музично-поетичного діалогу	99
О.І. Трофимчук. Варіаційні форми в обробках народної музики.....	106
О.І. Коменда. Жанрово-стилістичний дискурс „Двох хорів rustico” Віктора Тиможинського.....	115
В.Охманюк. Етнокультурний код балад черкаської Звенигородщини (за матеріалами експедицій О.Ошуркевича)	133
С.В. Горбач. Трагізм образу козака в оригінальних хорових творах Б.Лятошинського	143
І.Л. Бермес. Хоровий спів як виховний засіб: теоретичний аспект	148

<i>Т.С. Павлюк.</i> Бальний танець у контексті хореографічного мистецтва	154
<i>С.Г. Дункевич.</i> Стилiстичнi характеристики української сценічної хореографії	159
<i>Д.П. Бернадська.</i> Особливості прояву постмодернізму в сучасній хореографії.....	164
<i>А.А. Солов'яненко.</i> Естетика оперної режисури	168
<i>С.В. Оборська.</i> Художній смак у дизайні як міра естетичної культури.....	173
<i>О.В. Коновалова.</i> Антропоморфні мотиви в народній орнаментіці Поділля: питання іконографії і символіки.....	177

Розділ III. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ

<i>Л.К. Костюк.</i> Георгій Петрович Косміаді: життя та особливості художньої системи.....	184
<i>Відомості про авторів</i>	190